

Особово-часові форми дієслова <i>donare</i> – дарувати, віддавати; Іменник <i>donazione</i> – дар, дарунок	<i>donare</i>	Інфінітивна форма дієслова
	<i>donerò</i>	Перша особа однини Futuro Semplice Indicativo Attivo
	<i>donerà</i>	Третя особа однини Futuro Semplice Indicativo Attivo
	<i>donate</i>	(1,2,3) Особа множини пасивної форми Presente Indicativo Passivo
	<i>doneremo</i>	Третя особа множини Presente Indicativo Attivo
	<i>donazione</i>	Дар, дарунок – іменник; закінчення – <i>ione</i> вказує на жіночий рід; однина
Дієслово; творити	<i>creare</i>	інфінітив
Іменник; творіння	<i>creazione</i>	іменник; закінчення – <i>ione</i> вказує на жіночий рід; однина

На лексичному рівні розкриємо синонімічний аспект новини: 1) *attualmente, al momento*; 2) *diventato, divenuto*; 3) *papà, padre*; 4) *il neogenitore, il neo-papà*; 5) *filantropia, beneficenza, opere filantropiche*; 6) *la neonata, la nuova nata, la nascita*.

На фразеологічному рівні було розпізнано 16 фразеологічних виразів, серед яких **вісім** іменникових: *comunità forti, lettera aperta, messaggio pubblicato, pacchetto azionario, posto di lavoro, potenziale umano, prossima generazione, responsabilità morale*; **сім** дієслівних: *curare malattie, dare il benvenuto, donare alla filantropia, fare la parte, ha fatto sapere, portare avanti, regalare un mondo migliore*; **один** прислівниковий: *corso della sua vita*.

Також у щоденному неапольському виданні *Il Mattino* було виявлено метафору: *lo scatto* – 1) дослівний переклад: *постріл, вибух*; 2) метафоричне значення у контексті: *новина, подія, сенсація*.

Аналіз синтаксичного рівня новини у поданих виданнях допоміг з'ясувати наступні положення. *Ma guarda avanti*. – Речення, вирване з контексту, але покликане поєднувати попередньо наведені факти з наступним аналізом та/або аргументованою опозицією думки. Синтаксичний перехід: *padre – papà – paternità; bambina – la neonata, la piccola*. Синтаксичний перехід між частинами мови: *piccola (aggettivo) – la piccola (sostantivo)*. Синтаксичне вираження ідеї – народження дівчинки: *Una bambina di nome Max; La neonata si chiama Max; E' nata la piccola Max; la nascita di sua figlia Max; La piccola si chiama Max; la nuova nata; E' nata Max*

Синтаксично-лексичне вираження ідеї – подарувати/дати подарунок/пожертву: *ha fatto sapere che darà ... quasi tutto il pacchetto azionario; si impegnano a donare il 99% delle loro azioni; annuncia donazione del 99% delle sue azioni; annuncia che, ..., donerà ... il 99% delle sue azioni. «новоспечений татусь»: il neogenitore; il neo-papà*. Синтаксична синонімія: 1) *Prossima generazione* 2) *Generazione dei bambini di oggi*.

У нашому дослідженні було розглянуто ознаки та прояви на різних мовних рівнях елементи тексту та дискурсу публіцистичного стилю і вперше представлений аналіз новини про народження доньки Марка Цукерберга у рамках тексту та дискурсу.

Таким чином ми проаналізували сукупність новинних текстів суспільної тематики на засадах теоретичних положень текстології та дискурсології сучасного мовознавства, на матеріалі новини про народження доньки Марка Цукерберга у публіцистичних джерелах і виявили характерні риси різних реєстрів італомовного дискурсу.

Подальші дослідження вбачаємо у дослідженні новин про інших медійних персон, про їхню реакцію у соціальних мережах на народження власних дітей та яким чином висвітлюють такі новини культові мас-медіа, а також тема благодійності в італомовному дискурсі.

Література:

1. Арутюнова Н. Д. Дискурс / Н. Д. Арутюнова // Лингвистический энциклопедический словарь. – М. : Сов. Энциклопедия, 1990. – С. 136–137.
2. Дейк ван Т. А. Стратегия понимания связного текста / Т. А. ван Дейк, в. Кинч // Новое в зарубежной лингвистике. – М. : Прогресс, 1988. Вып. XXIII. – С. 153–211.
3. Зяблова Н. Н. Дискурс и его отличие от текста / Н. Н. Зяблова // Молодой ученый. – 2012. – № 4. – С. 223–225.
4. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / В. И. Карасик // Монография. – Волгоград : Перемена, 2002. – 477 с.
5. Кубрякова Е. С. О понятии дискурса и дискурсивного анализа в современной лингвистике: обзор / Е. С. Кубрякова // Дискурс, речь, речевая деятельность. Функциональные и структурные аспекты: сборник обзоров. – М. : ИНИОН РАН, 2000. – С. 7–25.
6. Рябинская Н. С. «Речь как социальное действие: основные понятия дискурсивного анализа» / Н. С. Рябинская // Социологический журнал. – № 4. – 2002. – С. 80–90.
7. Степанов Ю. С. Язык и Метод. К современной философии языка / Ю. С. Степанов. – М. : Языки русской культуры, 1998. – 784 с.
8. Чан Ким Бао. Текст и дискурс (через призму иньян-концепции) / Чан Ким Бао. – М. : Творчество, 2000. – С. 3–7.

УДК 81:139:811.111:821:82-3

О. С. Чистякова,

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

У статті автор здійснив спробу узагальнити та систематизувати матеріал про структуру тексту та про основні напрямки його аналізу.

Розглянуто базове поняття тексту, представлено лінгвістичний та стилістичний аналізи тексту як найголовніші складові його комплексного філологічного дослідження.

Ключові слова: текст, лінгвістичний аналіз, стилістичний аналіз, мовні засоби, функціональний стиль.

LINGUISTIC AND STYLISTIC ANALYSIS OF A LITERARY TEXT

In the article the author made an attempt to generalize and systematize material on the structure of text and on the main directions of its analysis.

The basic concept of the text has been considered. The interest in analysing text in the context of contemporary humanitarian education is determined by the necessity of the general human culture improvement. The ability to interpret the text allows

to join the author's vision of the world, gives the opportunity to get acquainted with the texts, to travel through time and space, developing the culture of verbal communication.

Linguistic and stylistic analyses of the text as the main components of its comprehensive philological research have been presented. The main task of the linguistic analysis of a literary text is the study of language means of different levels within the system of literary text from functional and aesthetic point of view, from the point of view of their correspondence to the author's intention and his individual manner. Stylistic analysis of the text should be comprehensive, it should take into consideration extra-linguistic factors of speech communication, which are manifested in textual activity into account.

Key words: text, linguistic analysis, stylistic analysis, linguistic means, functional style.

ЛИНГВОСТИЛИСТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ТЕКСТА

В статье автор сделал попытку обобщить и систематизировать материал о структуре текста и об основных направлениях его анализа.

Рассмотрено базовое понятие текста, представлены лингвистический и стилистический анализы текста как главные составляющие его комплексного филологического исследования.

Ключевые слова: текст, лингвистический анализ, стилистический анализ, речевые средства, функциональный стиль.

У сучасному мовознавстві лінгвостилістичний аналіз та інтерпретація художнього тексту є одними з найактуальніших питань, які привертають увагу лінгвістів багатоплановістю дослідження. Художній текст вивчається на матеріалі творів різноманітних жанрів художньої літератури, що характеризуються своєрідною структурно-композиційною й мовностилістичною організацією, яка впливає на процеси розуміння адресатом творчого задуму письменника.

Обрання тексту центральним об'єктом дослідження у сучасній філологічній науці зумовлене також розширенням відомостей про нього у зв'язку з досягненнями низки суміжних наук: прагматики, психолінгвістики, теорії комунікації, лінгвокультурології, когнітивістики і т. п. Все це пояснює зростання інтересу до тексту у галузі викладання іноземної мови.

У різні періоди проблемою вивчення та аналізу художнього тексту займалися такі вчені, як М. М. Бахтін, В. В. Виноградов, Л. В. Щерба, В. М. Жирмунський.

Основним завданням цієї наукової статті виступила спроба систематизації знань про структуру тексту та основні напрямки його аналізу, відмінності між лінгвістичним та стилістичним аналізом тексту та їхню роль у роботі із художніми текстами.

Інтерес до аналізу тексту у сфері сучасної гуманітарної освіти визначається необхідністю здійснення вдосконалення загальної культури людини. Вміння інтерпретувати текст дозволяє долучатися до авторського бачення світу, дає можливість, знайомлячись з текстами, подорожувати у часі і просторі, розвиває культуру мовного спілкування.

Художній текст – це втілений у художній формі фрагмент концептуальної картини світу автора, відображений ним з позиції певного естетичного ідеалу.

Зміст літературного твору відображає авторську картину світу, певну систему духовних цінностей письменника, його оцінку дійсності. Цю картину можна досягнути через систему особливих мовних і немовних засобів і прийомів, а також через композицію тексту. У світлі цього зосередимо увагу на лінгвостилістичному аналізі тексту, який включає розгляд його мовної організації, вивчення взаємозв'язків мовних засобів у системі тексту.

Предметом лінгвістичного аналізу художнього тексту є його мовна організація: зв'язки мовних засобів різних рівнів, що виражають певний ідейно-художній зміст твору.

За Н. М. Шанським лінгвістичний аналіз художнього тексту включає розгляд низки фактів:

– застарілих слів та зворотів, тобто лексичних і фразеологічних архаїзмів та історизмів (особливо жорстко і уважно повинні бути проаналізовані семантичні архаїзми);

– незрозумілих фактів поетичної символіки;

– застарілих і оказіональних перифраз;

– незнайомих діалектизмів, професіоналізмів та термінів;

– індивідуально-авторських новотворів у сфері семантики та словотвору;

– ключових слів художнього тексту, що розглядається, як художнього цілого з певним конкретним змістом;

– застарілих або ненормативних фактів в галузі фонетики, морфології та синтаксису [4, с. 54].

Основним завданням лінгвістичного аналізу художнього тексту є вивчення мовних засобів різних рівнів у системі художнього тексту з функціонально-естетичної точки зору, з точки зору їх відповідності авторському задуму та індивідуальній манері автора.

Необхідно розрізняти характеристику мовних одиниць в системі тексту та їх особливості в системі мови. Це пов'язано з тим, що мовні одиниці в тексті утворюють власну мовну систему, яка підпорядкована певним комунікативним завданням у відповідності з авторським задумом. У зв'язку з цим мовні одиниці можуть зазнавати різного роду образної трансформації.

У цілому можна зробити висновок, що лінгвістичний аналіз художнього твору передбачає розгляд його як майстерної організації мовних засобів, які відображають певний ідейно-тематичний та образний зміст, здатний викликати у читача естетичний ефект.

Лінгвістика тексту, яка спирається на семантику, синтаксис і прагматику тексту, визначаючи сфери свого впливу, частково претендує на проблематику психолінгвістики та стилістики. Розвиваючись різними шляхами, лінгвістика і стилістика тексту прагнуть через аналіз структури пізнати його змістовну сутність. Взаємно збагачуючи та доповнюючи одне одного, лінгвістика і стилістика тексту розвиваються паралельно. Від лінгвістики тексту комунікативна стилістика тексту відрізняється інтересом до проблеми смислового розгортання тексту на основі системно-діяльнісного підходу до нього.

Умовно стилістичний аналіз тексту можна віднести до другого етапу філологічного вивчення тексту: стилістичний аналіз ґрунтується на лінгвістичному розгляді тексту (дослідженні його мовних засобів різних рівнів їхньої організації), але цим не обмежується.

Стилістичний аналіз тексту повинен бути комплексним, таким, що враховує екстралінгвістичні фактори мовного спілкування, які проявляються у текстовій діяльності.

Стилістичний аналіз тексту фокусує основні поняття стилістики, її цілі і завдання. Він спрямований на удосконалення мовно-комунікативної культури і покликаний розширити знання про стилістичні аспекти текстової діяльності: визначити, яка роль у текстовій діяльності відводиться стилістичному маркуванню тексту; поняття функціонального стилю, його природу (мовну або мовленнєву); пояснити специфіку мовленнєвої системності стилю; описати стильові риси, що характеризують кожен із функціональних стилів; пояснити зв'язок вибору стилю та жанру та мети текстової діяльності, сфери спілкування, фактора адресата і індивідуальних особливостей автора тексту.

Зупинимося на короткій характеристиці ключових понять, без знання яких неможливий цей вид аналізу тексту.

1. Питання про те, що таке функціональний стиль, викликає дискусії. Найбільш універсальним вважається визначення А. І. Горшкова: «Стиль – різновид вживання мови, який склався історично, та відрізняється від інших подібних різновидів особливостями складу і організації мовних одиниць» [1, с. 27]. Це визначення приваблює своєю універсальністю, що дозволяє співвідносити його з функціональними стилями, стилями літературних шкіл і напрямів, індивідуальним стилем автора.

Важливим є врахування усього комплексу екстралінгвістичних факторів виокремлення стилів. На думку М. М. Кожиної [3, с. 70-72] до екстралінгвістичних факторів належать: форми суспільної свідомості (наука, політика, право, мистецтво) та відповідні їм види діяльності і сфери спілкування, включаючи побут. Сюди ж слід включити і фактор адресата, типові ситуації і обставини спілкування. Таким чином, визначаючи природу функціонального стилю в його конкретному текстовому втіленні, необхідно дати поняття не лише його лінгвістичних особливостей, але й екстралінгвістичних чинників, на основі яких розрізняють тексти різних функціональних стилів.

2. Для стилістичного аналізу тексту дуже важливим є поняття мовленнєвої системності стилю. Дійсно, орієнтація на потреби спілкування та творчий задум мовця системно організовує відбір засобів, які можуть мати в системі мови різне стилістичне маркування.

Таким чином, важливо підкреслити, що функціональні стилі мають мовний статус і відображають у процесі текстової діяльності мовленнєву системність стилю, організовану задумом автора, його комунікативними цілями і завданнями, включаючи орієнтацію на певного реципієнта і сферу спілкування.

3. З урахуванням антропоцентризму сучасної лінгвістичної парадигми, є необхідним розширення мети стилістичного аналізу тексту. Це обумовлено тим, що текст – це мовленнєвий твір, за яким стоїть не лише мовна система, але і мовна особистість. У зв'язку із цим стилістичний аналіз тексту повинен включати в себе як визначення стилістичної маркованості (приналежності тексту до одного з функціональних стилів мови), так і виявлення особливостей ідіостилу автора, відображених у тексті.

Такий підхід є обґрунтованим, оскільки будь-який текст фокусує особливості стилістичного узуса (загальноприйнятої системи стилістичного вживання мовних засобів), і специфікує їхнє індивідуально-авторське використання. Не існує текстів, які не мають стилістичної маркованості, тому саме на її визначення та доказ насамперед націлений стилістичний аналіз тексту.

4. З точки зору стилістичного узуса, аналізуючи текст, важливо приділяти увагу стильовим рисам, що відображають своєрідність функціональних стилів.

Схему стилістичного аналізу тексту можна розширити, включивши ряд пунктів, що відображають послідовне відображення стилістичної та жанрової природи тексту:

- 1) стиль, підстиль і жанр тексту;
- 2) сфера спілкування та ситуація, на яку текст орієнтований;
- 3) основні функції тексту (спілкування, повідомлення, вплив);
- 4) характер адресата з урахуванням стилістичних особливостей тексту;
- 5) тип мислення, відображений у тексті (конкретний, узагальнено-абстрагований, образний та ін);
- 6) форма (письмова, усна), тип мовлення (опис, розповідь, міркування та їхнє можливе поєднання), вид мовлення (монолог, діалог, полілог);
- 7) стильові риси, характерні для тексту з урахуванням його стилістичної маркованості;
- 8) мовні прикмети стилю, відображені у тексті;
- 9) образ автора і мета його текстової діяльності;
- 10) індивідуально-авторські стилістичні особливості тексту, рівні відбору мовних засобів та їхньої організації, з урахуванням стилістичних прийомів [1, с.30].

Ця схема враховує комунікативну природу тексту, лінгвістичні фактори стилетворення та екстралінгвістичні фактори.

Текстоцентризм сучасної наукової парадигми стимулюють розвиток різних підходів до тексту, який розглядається і як дидактичний матеріал, і як форма комунікації, і як явище культури. Різноманіття аспектів аналізу тексту, що усе частіше отримує відображення у дослідницькій літературі, вимагає узагальнення і систематизації. Детальніший розгляд основ теорії тексту, його структури, факторів текстотворення та різних типів аналізу художнього тексту належать до наших основних інтересів в межах подальших досліджень із теми.

Література:

1. Болотнова Н. С. Филологический анализ текста / Нина Сергеевна Болотнова. – Москва : Флинта: Наука, 2009. – 520 с.
2. Кожина М. Н. Стилистика / Маргарита Николаевна Кожина. – Москва : Просвещение, 1993. – 462 с.
3. Эфимов Л. П. Стилистика английской мови / Л. П. Эфимов. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 240 с.
4. Шанский Н. М. Филологический анализ художественного текста / Н. М. Шанский, Ш. А. Махмудов. – Санкт-Петербург, 1999. – 318 с.

УДК 378.811.133

О. В. Шевченко,

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СТУДЕНТІВ ГУМАНІТАРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЯК НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНЕ ПОНЯТТЯ

У статті проаналізовано провідні поняття проблеми формування комунікативної компетентності студентів-гуманітаріїв. Встановлено співвідношення ключових компетенцій особистості, представлених у європейських документах про освіту, та комунікативної компетентності особистості. Доведено, що означені поняття складають категоріально-понятійний апарат проблеми формування комунікативної компетентності студентів гуманітарних спеціальностей у процесі вивчення ними філологічних дисциплін.

Ключові слова: компетентність, комунікація, гуманітарні спеціальності.